

G O S P O D A R

LETO 1933

8. JUNIJA

STEV. 9

O negovanju debela mladega sadnega drevja

Zadnjič je bil govor o poletni negi korenin. Danes nekoliko migljajev o negi drugega bistvenega dela sadnega drevesa — o negi debela.

Nekoliko natančnejši pogled po sadovnjakih nas prepriča, da je tudi ta del drevesa večkrat zelo zanemarjen, dasi je najlažje pristopen in vedno takorekoč pred očmi. Deblo je vez med koreninami in vrhom drevesa. Ono prevaja hranilne snovi iz korenin v vrh — v veje in v vejice ter naposled v liste. Deblo nosi vrh in je bistven znak vsakega drevesa. Po njega višini označujemo oblike sadnega drevja (visoko-, srednje-, nizkodebelno). Pod lubjem vejice, vej in debela teče prebavljena hrana od listov nazaj noter do konca sleherne koreninice. Deblo opravlja torej važne posle tudi v prehrani drevesa. Lahko rečemo, da je zdravje debela v tesni zvezi z zdravjem celega drevesa. Drevo z lepo razvitim zdravim deblom je skoraj gotovo zdravo tudi v koreninah in v vrhu. Nasprotno pa so drevesa s slabimi, na razne načine bolnimi debli navadno vsa bolehava in zapisana smrti.

Zdravje debela je zavisno od raznih okolištin. Predvsem pa odločajo sorta, podnebje, lega, zemlja ali hrana, ki jo ima drevo na razpolago in naposled tudi nega. Glode sort je preskrbljeno s sadnimi izbori, ki priporočajo za vsak okoliš prikladne sorte. Drevesničarji morajo pa skrbeti, da cepijo zlahtne in posebno občutljive sorte v vrh neobčutljivega debela. Podnebje in lego mora upoštevati vsak posameznik, ki sadi sadno drevje, sicer ne bo imel zdravih debel. Najbolj zanesljive so sorte, ki so v ka-

kem kraju do dobra preizkušene, druge je treba pa šele preizkušati. Dalje se je ogibati premokrih in presuhih leg. Varovati se je končno enostranskega gnojenja z dušikom, zlasti pri koščičarjih. Nasprotno pa jako ugodno vpliva na zdravje debela kalij in apno.

Kar se tiče neposrednega negovanja debela, moramo opozoriti zlasti na tole: Ne trpite, da bi iz korenjače in iz debela čez poletje rastle poganjki! Zani-karn je sadjar, ki celo poletje ne pogleda drevja v sadovnjaku in se ne zmeni, ako zraste iz debela polno dolgih poganjkov in iz korenjače kar cel grm, v katerem imajo čez poletje mravlje svoj dom, ali pa se naseli vanj krvava ušica. Med poletjem je treba zlasti vse mlajše drevje, ki potrebuje še nege, pregledati in porezati poganjke po deblu in iz korenjače. Prav posebno pa opozarjamo na dobro rejeno in bujno rastoče drevje z gladkim napetim lubom. Če hočemo, da bodo taka debela ostala zdrava in varna zlasti pred pozebo, jim moramo »puščati«. To se pravi: Zrerežimo jim lubje z ostrim nočem podolgem od vrha debela do tal in sicer na dveh, treh nasprotnih straneh. Pravimo: lubje do lesa, nikakor pa ne smemo zarezati v les. Najugodnejši čas za to preprosto, pa jako koristno operacijo je pomlad — torej maj in junij. Ako zmerimo debelino debela pred »puščanjem« in pa v jeseni, ko rast preneha, se bomo prepričali, da se je deblo zredilo za več centimetrov. Na prerezani progi se lubje razširi več-sih že v enem letu bolj kot 1 cm na široko, vmes se pa naredi novo, zdravo lubje.

Kjer se pojavlja lubadar, zavrtač in drugi nevarni zajedavci debela, jih moramo od mladih debel odvrčati s tem, da debela mažemo s 30—40% arborinom (na 2—3 litre vode 1 kg arborina).

Do sedaj povedano velja za zdrava debela. Še posebno nego potrebujejo pa bolna, na kakršnikoli način načeta ali ranjena debla. Nohen del drevesa ni postavljen tako različnim poškodbam kakor vprav deblo sadnega drevesa. Najrazličnejše rane, odrtine, razpoke, razjedline, opekline itd. nastanejo po deblih zaradi raka, krvave ušice, smolike, pozebe, od zajčjih zob, od raznih slučajnih, deloma po nesreči, večkrat pa tudi iz hudobije ali nevednosti prizadetih mehaničnih poškodb. Predvsem moramo ločiti sveže in pa zastarane poškodbe. Kadar je lubje na sveže ranjeno, bodi prva naša skrb, da rano osnažimo, da zdravega obrežemo in temeljito zamažemo s cepilno smolo, da zapremo vlago in zraku pristop do odprtih stanic. Ako ni pri rokah cepilne smole, vzemimo ilovico, zmešano s kravjekom in s to zmesjo zamažimo rano, ki jo nazadnje povijmo z vrečevino. Tekom enega ali dveh let se na ta način negovane rane, pa če so še tako velike, zacelijo in porastejo z mladim lubjem.

Stare, zanemarjene poškodbe na debelu, pa najsi bodo kakršnegakoli izvora, najprej temeljito osnažimo in odstranimo vse mrtvo lubje prav do zdravega. Šele potem pa namažimo poškodovano mesto s kakim razkuževalnim sredstvom, ki zabranjuje nadaljnje razkranjanje in gnilobo lubja in lesa. Dandanes uporabljamo v to svrhu z dobrim uspehom arborin v močni raztopini (30 do 40%). S skrbnim negovanjem se da do pozdraviti tudi hude rakane rane in razne druge, tudi zastarele in obširne poškodbe na debelu, ki bi bile brez nege gotovo ugonobile drevo prej ali slej. Vse poškodbe na debelu se da do uspehom zdraviti samo poleti, dokler je drevo v soku. Sadjarji! Ne zamudite torej ugodnega časa in negujte debela svojega sadnega drevja in vedite, da s skrbnim negovanjem debela negujete celo drevo in mu zagotovite trajno zdravo in čvrsto rast in rodovitnost. H.

Kateri deli človeškega telesa so najbolj občutljivi?

(Kronice prstov in jezika.)

Nekaj sadjarstvu koristnih žuželk

Vsak sadjerejec bi se moral hvaležno spominjati tistih drobnih sodelavcev, ki mu jih je mati priroda dala v pomoč pri pridobivanju sadja. Marsikatera žuželka, na videz skromna in malo znana, mu stori izredne usluge, zato je umestno, da ga opozorimo na nekatere izmed njih. Število koristnih žuželk je sicer veliko, vendar je njih delovanje še malo preiskano; pač pa so nekatere tako važne, da jih praksa že dolgo upošteva in ceni.

Pika polončica je sicer manj razširjen hrošček, zato tudi manj znan pomočnik sadjarja. Ta živalica je izredno koristna, ker zatira listne uši; kjer dobimo te, tam se naseli tudi ta okrogel, rdeče pobarvan hrošček s sedmimi črnimi pikami. Njegove šesteronoge ličinke so sivotemne barve z rumenimi pikami, gibljejo se zelo počasi in se hranijo zlasti z listnimi ušmi in njih zalego. Zato so sadjarju izredno koristne, ker uničijo ogromne množine uši. Te se zelo hitro množijo in so zlasti spomladi najhujši škodljivci mladega sadnega drevja in neznih poganjkov tudi starejših dreves.

Čebela je gotovo najbolj koristna žuželka, kar jih poznamo. Ona ne zbira samo med in vosek, ampak zelo uspešno pomaga tudi oplojevati sadno in drugo cvetje in bi brez nje naše sadno drevje mnogo manj rodilo. Od cveta do cveta leta marljiva živalica, srka sladki nektar in nabira na svojih nožicah rumeni cvetni prah, s katerim oplaja pestilce drugih cvetov, ki bi drugače ostali neoplojeni. Brez čebelarstva si dandanes ne moremo umnega sadjarstva niti zamisliti. Prav tako bi bila setev ajde brez te žuželke brezuspešna.

Jabolčna osa je mala osa-zajedalka, ki leže svoja jajčeca v krvavo uš. Iz njih izlegle ličinke črpajo svojo hrano iz svoje gostiteljice in jo uničijo. Četudi je ta žuželka malo znana, vendar zelo mnogo pripomore k temu, da se krvava uš na mladem drevju, zlasti v drevesnicah ne

razširja tako močno, kakor je po svoji naravi usposobljena.

Osa murvinega kaparja je v Sloveniji sicer malo znana, ker imamo le malo murv. Na Primorskem je pa pred kakimi dvajsetimi leti obvarovala murve pred popolnim poginom radi razširjenja murvinega kaparja, ki je ogrožal murve in s tem sviloprejestvo tako, kakor ogroža dandanes v naši državi kapar na češpljah te nasade.

Zeleti bi bilo, da bi našli tako koristno oso tudi za češpljevega kaparja, ki bi jo bilo razširiti povsod tam, kjer nastopa ta škodljivec. Pripomniti namreč treba, da so vsa sredstva, ki se uporabljajo proti takim boleznim in škodljivcem, nezadostna in ne morejo nikdar doseči popolnega uspeha. Narava sama pa skrbi, da se škodljivo delovanje posameznega mrčesa omeji.

Tu smo navedli le nekaj koristnih žuželk, ki pomagajo sadjarju do boljših sadnih letin. Imamo jih pa še mnogo več, ki so, dasi večkrat neznatne in komaj vidne, vendar izredno učinkovite pri zatiranju raznega škodljivega mrčesa. Četudi večkrat izgleda, kakor da bi žuželka radi svoje neznatnosti ne mogla mnogo koristiti, vendar napravi zaradi svoje hitre razmnožitve lahko ogromno delo, ko uničuje razne vrste sadnih škodljivcev. Zato je dolžnost sadjerejca, da tudi na nje obrača svojo pažnjo.

Kopita, parklji, kremplji in rogovi

Kopita in parklji so za naše domače živali, posebno za one, katere uporabljamo za delo in vprego, izredne važnosti, ker so jim obutev, brez katere ne bi mogle hoditi in delati. Vsaj trdi na pr. pregovor za konja, da je kopito »konj« in to je tudi v resnici: kopitar s slabim kopitom je skoraj brez vrednosti za delo.

Kopito in parkelj obdajata zadnji sklep nog (>prste<) kot rožena škatljica spodaj in ob straneh in puščata prosto samo gornjo ploskev členka. Oba sta pri različnih živalih različne zunanje oblike, vedno pa razločujemo na njih zdo-

laj podplat in ob strani steno, pri kopitarjih vrhu tega na podplatu še strelo.

Zunanja ploskev stene je gladka; notranja stran ima na zgornjem robu brazdo, kjer je veliko odprtin, skozi katere prerašča zunanja telesna koža v kopito, oziroma v parkelj in napravlja tu ob robu mesnato krono, katera se spaja z mesnatimi izrastki z roženastimi izrastki stene in tako trdno zveže kopito in parkelj z živimi mesenimi deli. V mesnatih delih so mnogoštevilne krvne žile in žilice in silno občutljivi živci. Iz teh delov se obnavlja rogovina ali roženo tkivo kopita in parklja.

Koristi kopit in parkljev so za živali izredno velike; ne samo, da jih obuvajo in varujejo notranje mesnate in zelo občutljive dele pred poškodbami, temveč so celemu telesu krepka opora. Vrh tega posredujejo tudi otip, saj je znano, kako v temnih nočeh najdejo konji, muhe, mezgi po najstrmejših slabih, kamnitih potih varno svojo pot nad prepadi. Popita in parklji so živalim tudi orožje za brambo in napad.

Velika dolžnost živinorejca je, da prav posebno skrbno neguje kopita in parklje, jih snaži, mazili, primerno obrezuje in jih da večjemu kovaču podkovati. Posebno jih je treba varovati izsušenja, gnilobe in poškodb.

Nadaljne tvorbe iz roževine so rogovi prežvekovalcev. Na določenih mestih glave se napravijo najpreje mali kostni izrastki, ki so prevlečeni s kožo in od teh prično rasti rogovi, ki so pri prežvekovalcih votli, različni po svoji zunanji obliki in barvi, po svoji sestavi pa enaki.

Tudi rogovi posredujejo otip, predvsem pa se z njimi živali branijo in tudi napadajo, so jim torej orožje, morebiti celo v lepoticje.

Nekak privesek k roženim tkivom so vrhnje kožice, epitelije imenovane. Tusem spada že opisana zgornja rožena plast telesne kože (>rožena tenčica<), dalje vse zgornje plasti sluznic v gobčni votlini, kljunu, požiralniku, nožnici, sečnem mehurju, sečevodih, v prvih treh oddelkih vampov in na površju sitrotkastih kožic. Žzdr. Hugon Turk.

Obvarovanje trt pred peronospero

Najhujši sovražnik naših vinogradov je peronospora, proti kateri se borimo že nad 50 let. Splošno znano in povsod uporabljeno sredstvo proti njej je raztopina modre galice, neutralizirane z ugašenim apnom, o čemer so naši vinogradniki že zadosti poučeni. Vzlic temu ne bo odveč, če tukaj ponovimo nekaj navodil, kako se najuspešnejše ubranimo te bolezni, obenem si pa prihranimo nekaj izdatkov za modro galico in za tupa tam nepotrebno škropljenje.

Peronospora napada vse zelene dele trt, zlasti pa liste in grozdje, oziroma zarod, bolj poredko mladje. Glivica se navadno razširja v notranjosti zelenih delov, kjer razjeda in razkraja njih tkivo. Če je torej že prodrla v notranjost lista, tedaj je na zunaj dobro varovana in nobeno škropljenje z razkuževalnimi sredstvi je ne uniči. Samo s tem, da ji ubranimo prodiranje v list ali v zarod, preprečimo njeno pogubno delovanje.

Ta glivica se razmnožuje s trosi (semenjem), ki jih opazimo kot bel prah na spodnji strani obolelih listov in na napadenih grozdih. Da se ti trosi razvijejo v glivice, ki prodro potem v list ali v druge zelene dele, potrebujejo mnogo vlage in toplote (okrog 20° C). Z razkuževalnimi sredstvi, kakor je raztopina modre galice, preprečimo vsakitev trosov na listih in s tem tudi razvoj glivice. — Znano je, da prepozno škropljenje malo koristi, kajti strupena sredstva ne morejo prodreti do glivice v notranjost listov, obvarujejo pa še zdrave liste in grozdje, da jih bolezen ne napade. Torej škropljenje z modro galico je obrambeno, ne zdravilno sredstvo proti peronospori.

Večina razkuževalnih sredstev proti peronospori je sestavljena iz bakrenih spojin; najvažnejša med njimi, modra galica, se uporablja kot redka raztopina. Ker je pa jedka, jo razkisamo z apnom, da ne osmodi mladja. Za uničenje peronospore zadostuje enoodstotna

raztopina, t. j. na 100 litrov vode vzamemo 1 kg modre galice in približno 1 kg ugašenega apna. Navadno raztopimo 1 kg galice v 90 litrih vode in apno v 10 litrih, da dobimo apneno mleko. Ko je galica popolnoma raztopljen, ulivamo v to raztopino med stalnim mešanjem apneno mleko, dokler ni razkisana. Da to ugotovimo, nam dobro služi fenoltaleinov papir, ki menja barvo. Njegova uporaba je dobro znana.

Trte škropimo z dobrimi nahrbtnimi škropilnicami, ki naj tekočino razpršijo zelo na fino kot meglo, ki orosi vse zelenje trte, toda ne tako močno, da bi kapljalo od listov. Zlasti spodnje dele listov je orositi, kajti tam se peronospora najprej razvije. Najuspešnejše vršimo to delo dopoldne, da se tekočina na listih osuši tako, da je dež ne izpere. Škropiti ob deževnem vremenu je brezplodno delo.

Za prvo obrambo proti peronospori in ob cvetju uporabljamo tudi suha sredstva, in sicer žveplo pomešano s 3% ali 5% fino zmlete modre galice, s katero zmesjo žveplamo trte. S to zmesjo uničimo istočasno tudi tršno plesnobo — oidij. Galično žveplo je v južnih pokrajinah, kjer nastopa oidij močnejše nego pri nas, splošno v rabi; v zadnjih letih se je pa začelo širiti tudi pri nas.

Za vse prilike veljavnega navodila, kdaj in kolikokrat moramo škropiti ni mogoče podati, ker je to odvisno od lege in položaja vinograda in od vremena. Vzlic temu pa velja za naše slovensko vinogradništvo načelo, da škropimo proti peronospori prvič pred cvetjem (če nismo uporabili galičnega žvepla), drugič po cvetju in tretjič kake tri tedne pozneje. V letih, ko je malo dežja, in v suhih pokrajinah zadostuje tudi samo dvakratno škropljenje in marsikje celo samo enkratno, če ni vlage. Nasprotno pa v deževnih letih in v vlažnem podnebju je potrebno večkratno škropljenje. — Ob mrzlem vremenu se glivica ne more razviti, zato je škropljenje v dobi, ko je po dnevu manj kot 20° in ponoči manj kot 10° C toplote, nepotrebno.

Ce dežuje neposredno po škropljenju, tedaj moramo to delo ponoviti, ker je škropivo iz listov izprano in ne koristi več. Tudi ni priporočljivo škropiti ob močni rosi, dokler se ta ne osuši, ker se tedaj galična raztopina z roso preveč razredči in postane manj učinkovita.

Galična raztopina naj ne bo nikdar premočna; enoodstotna popolnoma zadostuje za uničenje trosov. Raztopine od 2% ali celo 2½% galice so potrata, kajti s takimi ne dosežemo boljšega učinka kot z enoodstotnim škropivom. Glavno pri tem delu je, da škropilnica dobro deluje, fino razprši in zadene vse zelene trsne dele in posebno liste od spodaj. Najboljši so taki razpršilniki, s katerimi lahko od spodaj orosimo liste in trsno mladje. Letos je vino poceni in galica še vedno draga, zato moramo z njo posebno štediti in skrbno škropiti trte.

Košnja bodi pravočasna!

Pravi čas za košnjo travnikov je ob začetku cvetenja trav, ali tedaj, ko je največ trav v cvetju. Na travnikih le redkokdaj manjka travniška bilnica. Ko zapazimo, da začne ta srednjegodnja trava cvesti, potem se pripravimo čim prej na košnjo. Le pravočasna košnja nam more jamčiti, da dobimo s primerno oskrbovanih travnikov dovolj redilne in prebavljive hrane. Le prevečkrat pa se zgodi, da začnemo s košnjo prepozno, lo je šele takrat, ko so travniške rastline že odevetele in že grejo v seme, ko so za košnjo že prezrele. Prepozno pa kosimo največkrat zategadelj, ker menimo, da dobimo več sena in pomladimo travnike z izpadlim semenom. Eno in drugo je napačno. Res je, da pridelamo morda nekaj več sena. Toda ta »več« gre le na račun redilnosti sena samega, ker prepozno košeno seno je le malo več vredno kakor slama. Ko namreč rastlina odcvete in začne iti v seme, porabi (rastlina) redilne snovi za nastavo in razvoj semena. Steblo in listi zgubijo na redilnih snoveh, olesenijo in postanejo težko prebavljivi. Kar torej pridobimo s pozno

košnjo na množini sena, to zgubimo na dobroti sena. Z zorenjem trav pa tudi le slabo pomladimo travnik, ker navadno osejemo travnik le s semenom zgodaj cvetočih, večinoma slabših trav in s plevelnim semenom.

Zato pa je vsekakor umestno in gospodarsko, da izvršimo košnjo travnikov pravočasno. Kaj pa nam pomaga, če nakosimo pri pozni košnji nekoliko več sena, če pa je treba krmiti potem živali mesto samo 10 kg o pravem času pokošnega kakovostno dobrega sena 12 do 14 kg ali tudi več prepozno košenega, manj redilnega in težje prebavljivega sena, da dosežemo pri krmljenju živine isti uspeh. Otava velja vedno za bolj redilno in lažje prebavljivo krmo, nego prvo košeno seno, tudi če je oboje zrastle na enem in istem travniku. Zakaj to? Pač pred vsem zato, ker otavo kosimo hoté ali nehoté navadno bolj zgodaj in bolj mlado.

Pravočasna košnja pa ne velja le za dobro urejene travnike, ki jih kosimo lahko po dvakrat ali trikrat na leto. Tudi bolj slabe travnike, ki nam dajo samo po eno košnjo, in kisle travnike moramo pravočasno kositi. Krmske rastline iz kisljih travnikov so že same po sebi trdo-steblaste in lažje olesenijo. Če takšne kisle travnike še prepozno kosimo, je seno iz njih skoraj brez prave krmske vrednosti in bi bilo dostikrat bolje, da bi takšnega sena sploh ne krmili živini. Zato ne smemo zlasti kisljih travnikov kositi prepozno, pač pa raje prezgodaj. Tudi travniki z enkratno košnjo nam dajo najboljši pridelek takrat, ko je največ rastlin v cvetju. Pa prav ti travniki, ki jih lahko kosimo samo enkrat, ostanejo največkrat toliko časa nepokošeni, dokler se niso rastline že na pol posušile na steblo. Kar s takega travnika ukosimo, je le malo več vredno kakor slama.

S pravočasno košnjo tudi zatiramo razne plevelne rastline na travnikih. Tudi če je travnik le malo zapleveljen, lahko skvarimo s prepozno košnjo ves travnik, ker plevelne rastline dozoriijo in se osejejo. Mnogi travniški pleveli celo še prej dozoriijo nego krmske rastline. Prepozno košeni travniki nam dajo manj otave pa

tudi pridelki v prihodnjem letu so navadno bolj pičli.

Kdor torej pravočasno kosi, gospodarsko le pridobi, kdor pa s košnjo zapozni, lahko veliko zgubi. ip.

Sušenje sena

Nič manj važno delo kakor pravočasna košnja je sušenje sena. Največ redilnih snovi v travah in zlasti v deteljah je v listju in cvetju. Zato moramo pri sušenju posebno paziti, da pri trosenju, obračanju in spravljaju sena v kupe (kopice) ravnamo prav previdno, da odleti, se odtrga, razdrobi in tako porazgubi čim manj listov in cvetja. To pa lahko toliko lažje dosežemo, čim prej kosimo travnike, ker pri rastlinah, ki niso še šle v cvet, se listi bolj trdno držijo stebila in ne odpadejo tako lahko pri sušenju, kakor pri rastlinah, ki so za košnjo morda že preveč zrele. Torej je tudi za sušenje važno in precejšnjega pomena, da travnike pravočasno kosimo. Čim večkrat moramo obračati in spravljati seno skupaj in ga zopet raztrositi in sušiti, tem več listov in cvetja gre v zgubo. Zato si želimo, da je ob košnji čim lepše in toplejše vreme, da se seno čim prej posuši. Čim bolj nam ob sušenju sena nagaja vlažno, deževno in hladno vreme, tem bolj trpi tudi dobrot sena. Če se seno zaradi neugodnega vremena le težko in slabo suši, kar se toliko bolj pojavi, čim več detelje je v senu, potem je najbolje, da tudi takšno seno, kakor čisto deteljno seno, le toliko časa sušimo na travniku, da ovane. Nato ga spravimo v kozolce ali obesimo na ostrvi, kjer se končno posuši. — Ostrvi za sušenje sena bi ne smele manjkati nikjer, zlasti ne v krajih, kjer je mnogo padavin in ni pričakovati ob košnji dovolj ugodnega vremena za sušenje sena.

ip.

Kateri narod je najprej izdeloval pivo? (ἡρώδης)

Ali sta solzni žlezi v notranjem ali zunanem kotu očesa? (ἡρωδης Α)

V katerem jeziku je govoril Kristus?

(ἡρώδης Α)

Gospodarske vesti

Cene

g Žitno tržišče. O stanju žitne letine v Vojvodini prihajajo zelo ugodna poročila, ki napovedujejo prav dobro letino pšenice. Zaradi tega računajo, da ji bodo cene letos zelo nizke. Tako ponujajo v predprodaji novo pšenico za julij po 100—110 Din za meterski stot, medtem ko notirajo cene za staro blago na novosadski borzi po 205—207.50 Din. Zaradi vesti o ugodni letini je trg v popolnem mrtvilu, ker nihče ne kupuje več kot ravno to, kar nujno rabi. Trgovina je skoraj izostala, tudi mlinci kupujejo le za tekoče potrebe.

g Lesno tržišče. V zadnji dobi je bilo mnogo povpraševanja po tramih običajnih mer, medtem ko ni bilo potrebe po filerjih in bordonalih. V mehkem lesu se išče tretja vrsta, v kateri pa Slovenija ne more konkurirati z Gorskim Kotorom, ki ponuja svoje blago zelo poceni. Bukovina se lahko proda, toda primanjkuje suhega blaga. Razen navadne parjene in neparjene bukovine povprašujejo po metliških in bukovih stebričkih prvovrstne kakovosti. Hrastovine prihaja malo v promet. Popoln zastoj vlada v oglju in drvih.

Denar

g Ljubljanska borza. Z ozirom na neugodne gospodarske razmere in oviranega mednarodnega prometa je postalo tudi poslovanje na naši borzi bolj šibko. Tako notirajo tudi inozemske devize na podlagi ponudb po stanju stabiliziranega dinarja z ažižem — dodatkom — od 28.5%. Sedaj velja: 1 angleški funt 194.05 Din, 1 ameriški dolar 48.34 Din, 1 holandski goldinar 23.16 D., 1 nemška marka 13.35 Din, 1 švicarski frank 11.11 Din, 1 avstrijski šiling 8.90 Din, 1 italijanska lira 2.99 Din, 1 francoski frank 2.26 Din, 1 češka krona 1.71 Din in 1 belgijski belga 8.01 Din.

g Mednarodni denarni trg je še vedno pod vtisom svetovne krize. Na Angleškem in v Ameriki se je položaj vsaj v toliko izboljšal, da se je povrnilo za-

upanje v državo, radi česar je tudi dotok denarja v Narodno banko in druge denarne zavode postal normalen. Zlate zaloge se večajo, denar prihaja v promet, brezposelnost se polagoma zmanjšuje in gospodarsko življenje prihaja polagoma v stari tir. Francija še ni doživela te krize in je v denarstvu še vedno najmočnejša sila; pa tudi v njej se pojavljajo težkoče v denarnem prometu, ki jih pa francoska vlada s primernimi ukrepi takoj odstranjuje. Avstrija je prva prišla v denarno krizo, jo je pa s primernimi odredbami že precej omilila in je danes že na potu izboljšanja. Nemčija se je z novim Hitlerjevim režimom hudo zaletela in se nemška marka le posili drži na sedanji višini. Kako se bo ta njena kriza rešila, bomo videli šele proti jeseni. V Jugoslaviji se v zadnji dobi obravnavajo razni načrti, kako odstraniti današnje pomanjkanje denarja, pa do sedaj še noben načrt ni našel potrebnega umevanja. Vsi finančniki pa trdijo, da se mora v čim krajšem času nekaj storiti, drugače je polom neizogiben.

Živina

g Živinski sejem v Kranju. Cene na zadnjem živinskem sejmu v Kranju so za 1 kg žive teže dosegle naslednjo višino: voli 3—5 Din, biki 2.50 Din, krave 1.50—2.50 Din, telice 3 Din, teleta 5—7 Din, prašiči 7—8 Din. Prašički za rejo po 500 Din par.

g Živinski sejem v Ptuj. Zadnji živinski sejem je bil sicer dobro obiskan, toda kupčija je bila slaba. Prignali so 67 konj, 136 volov, 14 bikov, 164 krav in 65 telic, skupno 446 glav, od katerih je bilo prodanih le 160 glav. — Cene so ostale neizpremenjene ter so kupci plačevali za 1 kg žive teže: voli 3—4.50 D., biki 2.50—3.50 Din, krave 1.75—4 Din, telice po 2.50—4.50 Din. Konji po glavi in kakovosti so dosegli 500—3600 Din. — Prašiče so prodajali po 7—9 Din za 1 kg žive teže, so bile za 50 par nižje ko na zadnjem sejmu. Mladi pujski so dosegli po glavi od 100 do 250 Din.

Pošljite naročnino!

Pravni nasveti

Notarski račun. A. Š. P. Vaše pismo je premalo točno, da bi vam mogli odgovoriti, koliko znašajo za opravljeno delo notarski stroški. Poleg tega pa tudi ne moremo na tem mestu ocenjevati notarskih računov. Ako stranka z računom ni zadovoljna, ima pravico zahtevati, da stroške odmeri sodišče.

Vrnitev slike. S. K. H. Svojo sliko, ki ste jo pred leti dali prijatelju, hočete nazaj, a vam je prijatelj noče vrniti. Ali je mogoča tožba. — Sliko ste vendar podarili in te daritve ne morete preklicati. Tožba bi bila brezuspešna.

Mlinar. A. P. S. V sled visokih davkov nameravate mlinarsko obrt opustiti. Radi bi pa še naprej mleli za sebe in svoje sorodnike. Vprašate, če vas bodo tudi v tem slučaju obdavčili. — Če boste mleli za sorodnike, vas bodo sigurno obdavčili. Ako boste obr. odložili, pa bi vseeno mleli sorodnikom, vas lahko obrtno oblastvo kaznuje, ker bi to pomenilo izvrševanje obrti brez dovoljenja.

Vinograd in vinotoč. K. S. M. Vprašajte pri bližnjem oddelku finančne kontrole, pod kakšnimi pogoji in s kakšnimi stroški bi dobil najemnik vašega vinograda dovoljenje za vinotoč.

Skrajšan rok. J. G. Prvi sin ima pravico do skrajšanega roka, če ima živega očeta pod 60. letom starosti in če nima brata, ki bi bil že najmanj 17 let star. Po našem mnenju imate vi pogoje za skrajšan rok. Če ste bili potrjeni za polnega, vložite pravilno kolkovano prošnjo na komando vojnega okrožja. Prošnji priložite rodbinsko polo, iz katere bo razvidna starost očeta in brata. Prošnjo je vložiti najdalje v treh mesecih od dne, ko se je izvršil nabor.

Invalid. M. F. D. Če ste bili kaznovani z zaporom radi dejanja storjenega iz koristoljubja, ste gotovo radi tega izgubili invalidnino. Točno boste pa zvedeli pri invalidskem sodišču, kamor pošljite pismeno vprašanje. Ako so vam vzeli invalidnino iz navedenega razloga, ni pomoči.

Drevo na srenjskem svetu. 2. J. Na srenjskem svetu ste že nad 25 let uživali sadove sadnih dreves. Sedaj pa namerava srenja svet prodati, a vam brani posekati drevesa. Kaj storiti? — Drevesa so lastnina tistega, ki je lastnik zemljišča na katerem stoje. Zato jih ne boste smeli posekati brez dovoljenja lastnika.

Sporni svet. 2. J. Med cesto in cerkvenim svetom je 3 do 4 metre širok pas zemljišča, ki ga je dalje časa uživala srenja. Geometer je pa ugotovil, da ta svet ni srenjski, ampak da pripada cerkvi, ki ga vam je sedaj prodala. Sedaj pa srenjski odbor trdi, da geometrova

trditev ni merodajna in vam ne pusti uživanja kj ste ga od cerkve kupili. Kdo ima prav? — Ako je stenoja sporni svet uživala štirideset let, ga je priposestvovala in je postal njen. Če ga pa ni toliko časa uživala, pa vam dela težkoče, je edini izhod — tožba.

Služnost pota. A. C. N. Sosed, ki je kupil parcelo ob vašem zemljišču l. 1908, vozi preko vašega zemljišča. Vprašate, ali se za pridobitev (priposestvanje) služnosti šteje samo čas od l. 1908, ko je sosed parcelo kupil, ali se šteje tudi čas prejšnjega lastnika, ki je tudi vozil preko vašega sveta. — Služnost pota preko vašega sveta je vezana na zemljišče, ki mu služi. Ko se je torej zemljišče, s katerega so hodili ali vozili preko vašega sveta, prodalo, je kupec z zemljiščem kupil tudi služnost poti, če jo je prejšnji lastnik že imel. Če je pa prejšnji lastnik še ni priposestvoval, se računa čas prejšnjega lastnika v dobro novemu lastniku. Ako so lastniki sosedovega zemljišča 30 let uporabljali pot preko vašega sveta, so jo priposestvovali, ne glede na to, da so se lastniki menjavali.

Vodnjak. K. Š. Obširno nam opisujete, da vam je komisija zabranila postaviti v vodnjak, ki ga tudi drugi uporabljajo, črpalko in navajate razloge, ki bi govorili za vas. Radi bi nasveta, kam se je obrniti? — Pozabili ste povedati, kakšna komisija vam je to zabranila. Ali se je morda vršil ogled (po županstvu ali okrajnem načelnstvu) radi napeljave vodovoda, ali je bila to sodna komisija, ki je reševala kakšno pravdo. To nam mora biti jasno, da vam moremo svetovati, kje je druga stopnja. Sicer pa najbrž niste dobili nobenega pismenega odloka in torej stvari še v prvi stopnji niste započeli. Če je tako, prosite pri županstvu s pismeno vlogo, da se vam izda dovoljenje. Prejeli boste pismeno rešitev in če bo neugodna za vas, se boste lahko pritožili. Vendar, v kolikor razvidimo iz vašega pisanja, boste težko uspeli. Vodnjak stoji na stenskem svetu. Vas namerava iz njega napeljati vodovod in tu velja pravilo, da se morajo koristiti posameznika umakniti splošnim javnim.

Kolkovanje vlog na županstvo. M. I. L. Tudi vloge naslovljene na županstvo, morajo biti kolkovane v kolikor seveda takni, zakon ne določa izjeme. O tem, če je treba tolikokrat po 5 Din kolkov, kolikor je podpisov na vlogi, smo v »Domoljubu« že pisali.

Služba pri železnici. L. M. S. Za službo pri železnici se obrnite na direkcijo državnih železnic v Ljubljani. Dokler niste izpolnili vojaške obveznosti, ne morete biti za stalno sprejeti v državno službo.

Mož in žena. B. F. Vprašate, če je mož plačnik denarne kazni za ženo, ki

je bila kaznovana, a nima nobenega premoženja. — Kazni za ženo mož ni dolžan plačati, a bo najbrž to vseeno storil, ker bo žena morala v zapor, ako ne bo plačala.

Goljufija. B. F. Š. Vsaka goljufija je kazniva. Ne vemo, kaj vi razumete pod »trgovsko izvežbano goljufijo«. Ako so bila drva tako goljufivo naložena, da ste se glede izmere prevarili in ste bili oškodovani, bo storilec kaznovan, če ga ovadite in se mu dokaže, da je drva namerno tako zložil, da vas je prevaril. Če se je goljufija zgodila leta 1930, še ni zastarana. V vsakem slučaju pa je storilec odgovoren za škodo, čeprav bi s kakšnim izgovorom ušel zasluženi kazni.

Izgubljena tožba. B. F. Premalo točno sta navedli, kakšno tožbo ste izgubili. Tožba radi »poneverbe podpisa«, kakor pišete v dopisu, nam je nerazumljiva in vam zato ne moremo dati nasveta. Vsekakor ste se mogli proti sodbi poslužiti pravnih lekov (priziv). Če je stvar dokončno rešena, ne kaže drugega, kakor plačati. V koliko vam je oseba, ki vas je baje zavedla v pravdo, odgovorna za škodo, ki jo imate vsled stroškov, bi vam mogli povedati le, če bi točno poznali stanje stvari. To bi se dalo razvideti iz pravnega spisa. Posvetujte se z advokatom, ki vas je morda zastopal ali na uradni dan pri sodišču, če vam kaže nastopiti z odškodninsko zahtevo.

Bukve na meji. K. M. M. — Pred šestimi leti ste postavili ob Vašem pašniku sporazumno z mejašem in v prisotnosti župana nove mejnike. Sedaj ste posekali nekaj bukovega drevja, ki je rastle ob meji, vendar na Vašem svetu. Mejaš zahteva, da mu morate bukve plačati. — Lastnina drevesa se določa po deblu, ki se dviga iz zemljišča. Če so torej debela rastla izza mejne črte na Vaši strani, so bile bukve Vaša last in je zahteva sosed popolnoma neupravičena.

Sporna pot. A. K. Zg. B. — Pred 45 leti je bilo posestvo na drobno razprodano. Podrta je bila tudi hiša in ostalo poslopje. To posestvo je imelo za sosedovim poslopjem pot. Sosed je to pot zasadil s sadnim drevjem in pravi, da je svet njegov. Ali je to res? — Iz gornjega sledi, da je to razprodano posestvo imelo pot za sosedovim poslopjem. Ker se ta pravica po razprodaji posestva ni več izvrševala, a sosed je nasadil na bivšem potu sadno drevje, to je to pravica pota ugasnila in je svet, po katerem je preje tekla pot, postal zopet prost služnosti in z njim lahko sosed popolnoma razpolaga.

Naselitev v Južni Srbiji. K. J. F. P. D. — Potrebna pojasnila o tem, če in pod kakšnimi pogoji in kje da dobite brezplačno na razpolago državno zemljo za naselitev v Južni Srbiji. Vam bo na vprašanje dal Izseljeniški komisariat v Ljubljani, Miklošičeva cesta, palača Delavske zbornice.